

УЧАС Вх № 203/30.05.2016г.

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, с автор **ЗОРНИЦА ПЛАМЕНОВА МЛАДЕНОВА** на тема: „Изследване на възможностите за удължаване на активния сезон на хотели по българското Черноморие, чрез оптимизиране на предлагания спортно-анимационен продукт“

Рецензент: **проф. Димитър Бърдарев, д.и**

Обемът на представената за рецензиране докторска разработка е 154 страници. Структурирана е както следва: увод; теоретична постановка на проблема; цел, задачи, организация и методика на изследването; анализ на резултатите; изводи и препоръки; ползвана литература и приложения.

Преди да акцентирам върху достойнствата и приносите, но и върху слабостите на труда, искам да отбележа, че темата е особено актуална, поради първостепенната значимост на спортната анимация като фактор за удължаване на активния сезон по българското Черноморие.

Първата визия е по заглавието. То, поради прекомерна разводненост, недостатъчно кореспондира с целта, задачите и изводите заложили в дисертационния труд. Така се губи органическото единство между стил и научност. Впрочем целта на изследването е най-ясно дефинирана на стр. 57. И с оглед на това препоръчвам на автора да съкрати заглавието на темата до: „Удължаване на активния сезон по българското Черноморие, чрез предлагания спортно-анимационен продукт“.

Уводът, в сбита форма, трябва да откроява идеята и концепцията на автора. В този си вид той е буквално повторение на работен документ на Министерския съвет на Република България. Разбира се, той може да бъде опорна точка, но не и основна.

Глава първа е изложена от стр. 7 до стр. 56. Определена е като Теоретична постановка на проблема. Подразделена е на 11 части, което я разпилява, а в някои случаи и отдалечава от темата на труда.

Най-значимият теоретичен принос на труда е разработената туристическа дестинация – България (с. 12-15), като част от

глобалната туристическа индустрия. Визуализирана е като „Системен модел“ на фиг. 5. Чрез него точно и научно се обосновават нови възможности и заплахи за рецептивните туристически територии, както и актуалните тенденции (с. 14).

Според нас цитираната концепция за туристическо райониране в България като отзвук от оперативното заседание на специализирана комисия е неуместно за научен труд. Нужно е да се „щадят“ имената и на ресорните министри. Такъв подход поставя под съмнение научността.

Двете подглави – 1.3.2 и 1.3.1 не са подредени правилно. Според нас озаглавената „Спортен туризъм – същност и значение“, трябва да предхожда „Съвременни тенденции в развитието на спортния туризъм“.

Авторът се позовава на източници, за част от които имам основателни научни съмнения и колебания. В този смисъл приемам подхода като произволен, още повече, че в текста не са анализират утвърдените от спортно-педагогическа гледна точка три генерални направления на туризма:

- Познавателно (интелектуално) възвисяване чрез знания;
- Физическо усъвършенстване (укрепване на здравето) и
- Емоционално-духовна наслада от преживяното.

Подкрепя твърдението цитираната от дисертанта ^{с.31} основополагаща за спортния туризъм тенденция без да сочи източника. Не е описан и в ползваната литература. Нужна е прецизност и дори категоричност в приемането или отхвърлянето на определенията за видовете туризъм – спортно-развлекателен; спортно-рекреационен и събитиеен. Презумпцията е, че научното приобщаване на автора ще е резултат от обстойния анализ на ползваните източници.

Принос на дисертационния труд е, че вписва анимацията в сферата на физическата активност. Тази новост е добре откроена в теоретичния анализ. Обосновано до постулат е и твърдението на стр. 42: „...от целостта на организаторската дейност в туризма, от допълнителни и основни услуги, спортната анимация се явява основна, а не както досега в допълнителните...“.

Подглава 1.4 е добре обоснована и представя в цялост особеностите на спортно-туристическия продукт. Научно издържана е и концепцията по методологията (с. 49-55).

Позволявам си препоръка: авторът да помисли дали думата „хотели“ да не отпадне в заглавието, понеже спортно-анимационните продукти се отнасят за много по-широк кръг туристи? За защитата е важно, че хипотезата е добре формулирана.

Считам, че целта и задачите на изследването са точно определени. Методите на изследване са групирани по ясни признаци. Обособени са като:

- Теоретични методи и анализи;
- Методи за набиране на първична и вторична информация и
- Методи на директен маркетинг – клъстер анализ.

Първата група методи позволява да се разработи методологическа концепция и се обоснове актуалността на изследвания проблем. Втората цели сегментиране на пазара на спортно-анимационните услуги, а чрез третата се извяват типичните характеристики на различните групи туристи.

Най-съществен е приносът на автора в III глава – „Анализ на резултатите“. Впечатлява констатацията, че пенсионерите, децата и учениците съставят основния дял от посетителите в хотелите. Престоят им е най-дълъг, защото не са в трудова активност. Тяхната удовлетвореност, както и на другите групи туристи, е изведена до фактор за популяризиране на дестинациите в крилата на сезона (май-юни и септември-октомври) и влияе за оптимизирането на спортно-анимационните услуги. Придава им и смисъл на предизвикателство за целия туристически бранш. Според анализа най-практикувани са плувните спортове, за всички групи, а най-предпочитани като рекреационна активност – пешеходните турове. От водните атракции, най-популярни за всички туристи, са водните колела (с. 81).

Изследван е и статусът на сезонно заетите в спортно-анимационните услуги. Най-голям е процентът на студентите – 54,9. Следват ги кадрите с висше образование – 29,4% и тези със средно – 15,7 % (с. 89).

Потърсен е и мотивът за посещения на българи по родното Черноморие. Най-висока е активността в първото крило на сезона – май-юни, предвид многото празници – 40,8 %, по време на корпоративни събития – 34,6 % и на почивка – 24,6 %. При чуждестранните туристи ваканцията е основен мотив за посещение – 90 % (с. 105).

Интерес буди анализът на спортно-анимационните дейности предлагани по българското Черноморие. За най-същностния проблем – преодоляване на сезонността е важно да се установят спортните активности, които не са зависими от времето, т.е. от сезона, или могат да се адаптират по подходящ начин (с. 116). Вниманието е към северното Черноморие. Отстоява се тезата, че нелимитираните от сезоните спортно-анимационни услуги – голф, ловна стрелба, конна езда, пешеходни турове и др., в комбинация с лимитираните от сезоните активности, осезаемо удължават времето за туризъм.

В последващите страници – 118-125, чрез техниката на метода SWOT оптимизирането на спортно-анимационния продукт се поставя в зависимост от:

- Силни страни – политически индикатори; икономически индикатори; туристически ресурси; туристически продукти; пазари.
- Слаби страни – политически, икономически и екологични индикатори; туристически продукти; маркетинг и пазари.
- Възможности – вече посочените компоненти.
- Заплахи.

Анализът би бил по-показателен за практиката, ако III глава завършва с обобщение на позицията на автора по получените резултати. Тя ще е своеобразна подкрепа на направените изводи и препоръки, следствие от целенасоченото проучване. Важно е, че теоретичната и аналитична части на изследователския труд доказват, че изводите са направени коректно. Задачите са решени, а целта постигната. Обозначените в труда резултати са плод на задълбочени проучвания – на терен и в литературата, както и на възможностите на автора – езикови и интелектуални. Осъщественият синхрон е доказателство за стойността на приносите на труда.

Заклучение: С основания от теоретичната същност на дисертационния труд и посочените достойнства си позволявам да препоръчам на почитаемото научно жури да присъди на **Зорница Младенова** образователната и научна степен „доктор“.

27 май 2016 г.

Рецензент:

София

/проф. Димитър Бърдарев, дм/

ш